

VK&t

NEWSLETTER 21. 9. 2022

Novela zákona o evidenci skutečných majitelů

NOVELA ZÁKONA O EVIDENCI SKUTEČNÝCH MAJITELŮ

- **Dne 1. října 2022** nabude účinnosti **novela zákona o evidenci skutečných majitelů**, tj. zákon č. 245/2022 Sb. ze dne 10. srpna 2022, kterým se mění zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále též jen „**zákon o ESM**“).
- **Důvodem** přijetí novely byly výtky Evropské komise vznesené v řízení o porušení povinnosti pro nesprávné provedení směrnice. Evropská komise v nich upozorňovala na nesoulad českého zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu (tzv. **IV AML směrnice**), ve znění změnové směrnice 2018/843 (tzv. **V. AML směrnice**). Nesprávná transpozice byla spatřována jednak ve vymezení skutečného majitele a jednak v některých výjimkách z evidenční povinnosti. Evropská komise schválením příslušných změn navíc podmínila i možnost České republiky žádat o platby v rámci Národního plánu obnovy.
- V souladu s požadavky Evropské komise byla přijata novela, která přináší zejména tyto změny:
 - novou definici skutečného majitele po vzoru tzv. AML směrnice,
 - omezení výjimek pro subjekty, o nichž platí, že nemají skutečného majitele,
 - mechanismus automatického průpisu údajů do evidence z veřejného rejstříku a registru osob,
 - terminologické změny.

I. Nová definice skutečného majitele

- Novela **ruší** dosavadní definici skutečného majitele (v materiálním smyslu) spočívající v **rozlišování skutečného majitele jako koncového příjemce nebo jako osoby s koncovým vlivem**. Novela vypouští jak definici koncového příjemce (dosavadní § 2 písm. c) zákona o ESM), tak i definici osoby s koncovým vlivem (dosavadní § 2 písm. d) zákona o ESM) a namísto toho **zavádí novou jednotnou definici**, podle níž **je skutečným majitelem každá fyzická osoba, která v konečném důsledku právníckou osobu nebo právní uspořádání vlastní nebo kontroluje** (nový § 2 písm. c) zákona o ESM).
- **Obchodní korporaci** podle nového § 4 zákona o ESM v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje každá fyzická osoba, která přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání
 - **má podíl v obchodní korporaci nebo podíl na hlasovacích právech větší než 25%,**
 - **má právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku větší než 25%,**
 - **uplatňuje rozhodující vliv v obchodní korporaci nebo korporacích, které mají v dané obchodní korporaci samostatně nebo společně podíl větší než 25%, nebo**
 - **uplatňuje rozhodující vliv v obchodní korporaci jinými prostředky.**

- **Rozhodující vliv** v obchodní korporaci pak podle novely uplatňuje ten, kdo na základě vlastního uvážení, bez ohledu na to, zda a na základě jaké právní skutečnosti, *může* přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání dosáhnout toho, že rozhodování nejvyššího orgánu obchodní korporace odpovídá jeho vůli. Rozhodující vliv také uplatňuje ovládající osoba podle zákona o obchodních korporacích. Rovněž se má za to, že rozhodující vliv v obchodní korporaci má ten, kdo může jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy statutárního orgánu obchodní korporace.
- Zachována naopak zůstává definice tzv. **náhradního skutečného majitele** (§ 5 zákona o ESM), která se použije v případech, kdy:
 - nelze žádného skutečného majitele podle pravidel uvedených v § 4 zákona o ESM určit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po evidující osobě rozumně požadovat, nebo
 - v obchodní korporaci uplatňuje rozhodující vliv právnická osoba, která nemá skutečného majitele podle § 7 zákona o ESM.

V takovýchto případech nadále platí, že skutečným majitelem obchodní korporace je **každá osoba v jejím vrcholném vedení**. Nadále také platí, že skutečný majitel obchodní korporace určený podle přechozích dvou pododstavců (odkazujících na § 5 zákona o ESM) je skutečným majitelem všech obchodních korporací v jí podřízené struktuře vztahů, ve kterých je uplatňován rozhodující vliv. Tzn., že v řetězci korporací je v takovém případě náhradním skutečným majitelem **každá osoba ve vrcholném vedení „nejvrchnější“ korporace uplatňující rozhodující vliv**.

II. Omezení okruhu subjektů, které nemají skutečného majitele

- Podle nového ustanovení § 7 zákona o ESM **nemají skutečného majitele nadále pouze veřejno-právní subjekty**, a to:
 - stát, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace územních samosprávných celků, a
 - české právnické osoby založené nebo zřízené za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu, pokud je Česká republika, kraj nebo obec převážně financují, uplatňují v nich rozhodující vliv nebo jmenují nebo odvolávají většinu osob, které jsou členy jejího statutárního nebo kontrolního orgánu. U obchodních korporací se vyžaduje, aby veškeré podíly v nich měly přímo nebo nepřímo Česká republika, kraj nebo obec. Má se přitom za to, že takovými osobami jsou:
 - školská právnická osoba zřízená státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí,
 - veřejná výzkumná instituce,
 - právnická osoba zřízená zákonem nebo mezinárodní smlouvou,
 - státní podnik a národní podnik, evropské seskupení pro územní spolupráci,
 - právnické osoby, ve kterých má přímo nebo nepřímo veškeré podíly a podíly na hlasovacích právech Česká republika, kraj nebo obec a
 - obecně prospěšná společnost a ústav, jejichž zakladatelem je Česká republika, kraj nebo obec.

- **Z dosavadních výjimek** byly tedy vyřazeny **soukromoprávní právnické osoby**, a to:
 - společenství vlastníků jednotek,
 - odborové organizace a organizace zaměstnavatelů,
 - politické strany a politická hnutí,
 - církve a náboženské společnosti a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církve a náboženské společnosti a
 - honební společenstva.

Tyto subjekty budou mít **nově evidenční povinnost**, nicméně ve většině případů by mělo dojít k jejímu splnění **prostřednictvím automatických průpisů** (zpravidla členů jejich statutárních orgánů). Potřebná data přitom budou automaticky přebírána z veřejného rejstříku nebo z registru osob.

III. Přechodná ustanovení

- **Obchodní korporace budou povinné zhodnotit**, kdo je jejich skutečným majitelem podle nové úpravy, a **do 6 měsíců** ode dne nabytí účinnosti novely, tj. **do 31.3.2023**, zajistit, aby údaje v evidenci odpovídaly požadavkům novely. Stejně tak budou muset učinit i **subjekty**, pro které byla novelou **zrušena výjimka**, že nemají skutečného majitele (a u nichž nedošlo k automatickému průpisu).
- **Obchodní korporace**, které splnily evidenční povinnost podle dosavadní úpravy, a dále **subjekty**, ohledně nichž byla zrušena dosavadní výjimka z evidenční povinnosti, budou **osvobozeny od poplatku** za první návrh na zápis podle nové úpravy, max. však 6 měsíců po účinnosti novely.

Věříme, že výše uvedené shrnutí usnadní Vaši orientaci v nové právní úpravě. V případě potřeby jsme Vám plně k dispozici pro poskytnutí doplňujících informací nebo právní asistenci v dané oblasti.

Editor: JUDr. Magda Stárková, advokát, e-mail: starkova@akvk.cz

Hlavním cílem Newsletterů je poskytnout základní informace k danému tématu a nelze je považovat za vyčerpávající odborný návod. Obsah této publikace slouží pouze k základní orientaci a nevychází ze specifických okolností jednotlivého případu či individuálních potřeb klienta. Před každým právním jednáním v konkrétním případě doporučujeme si vyžádat odbornou právní pomoc, kterou Vám rádi na základě Vaší žádosti poskytneme.